Interní klinika, Oddělení gastrointestinální endoskopie
Ústav gastrointestinální onkologie
1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy
Ústřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha

Aktuální zkušenosti a výzvy v programu screeningu kolorektálního karcinomu

Š. Suchánek, O. Ngo, T. Grega, K. Hejcmanová, R. Chloupková,
M. Ambrožová, O. Májek, M. Zavoral

5. konference PREVON
4. – 5. října 2022, Praha

Národní program screeningu KRK v ČR vývoj

- **2000:** zahájení (preventivní prohlídka u PL, gTOKS á 2 roky od 50 let věku)
- **2006:** Registr preventivních kolonoskopií (on-line databáze, endoskopická pracoviště)
- **2010:** FIT od 50 let věku, screeningová kolonoskopie od 55 let věku; gynekologové
- **2014:** adresné zvaní (oportunní → populační program), ~~gTOKS~~ → FIT
- **2020:** posun věkové hranice u screeningová kolonoskopie (55 → 50 let věku)
  pandemie COVID-19

Národní program screeningu KRK v ČR
aktuální design

- <u>věk 50 – 54 let:</u>
  - FIT jednoročně: pozitivita ➞ TOKS-pozitivní kolonoskopie
  - screeningová kolonoskopie á 10 let

- <u>věk ≥ 55 let:</u>
  - FIT á 2 roky: pozitivita ➞ TOKS-pozitivní kolonoskopie
  - screeningová kolonoskopie á 10 let

Národní program screeningu KRK v ČR
efektivita: úkoly a cíle

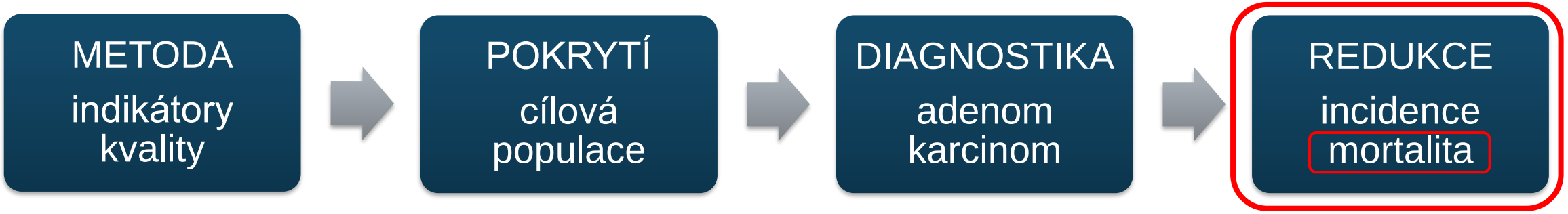

European Colorectal Cancer Screening Guidelines Working Group. Endoscopy 2013;45(1):51-9

Národní program screeningu KRK v ČR
úkol č. 1: výběr vhodné metody

Národní program screeningu KRK v ČR
metody

FIT = fecal immunochemical test

iTOKS = imunochemický test okultního krvácení do stolice:

1. kvalitativní
2. kvantitativní (POCT u PL)
3. kvantitativní (laboratoř)

Preventivní kolonoskopie = TOKS-pozitivní + screeningová:

- pozitivita = nález kolorektální neoplázie (polyp nebo karcinom)

➞ terapie (ENDO / CHIR / ONKO) ➞ dispenzarizace

Národní program screeningu KRK v ČR
úkol č. 2: pokrytí cílové populace

Národní program screeningu KRK v ČR
vývoj pokrytí: screeningové metody (2001 – 2021)

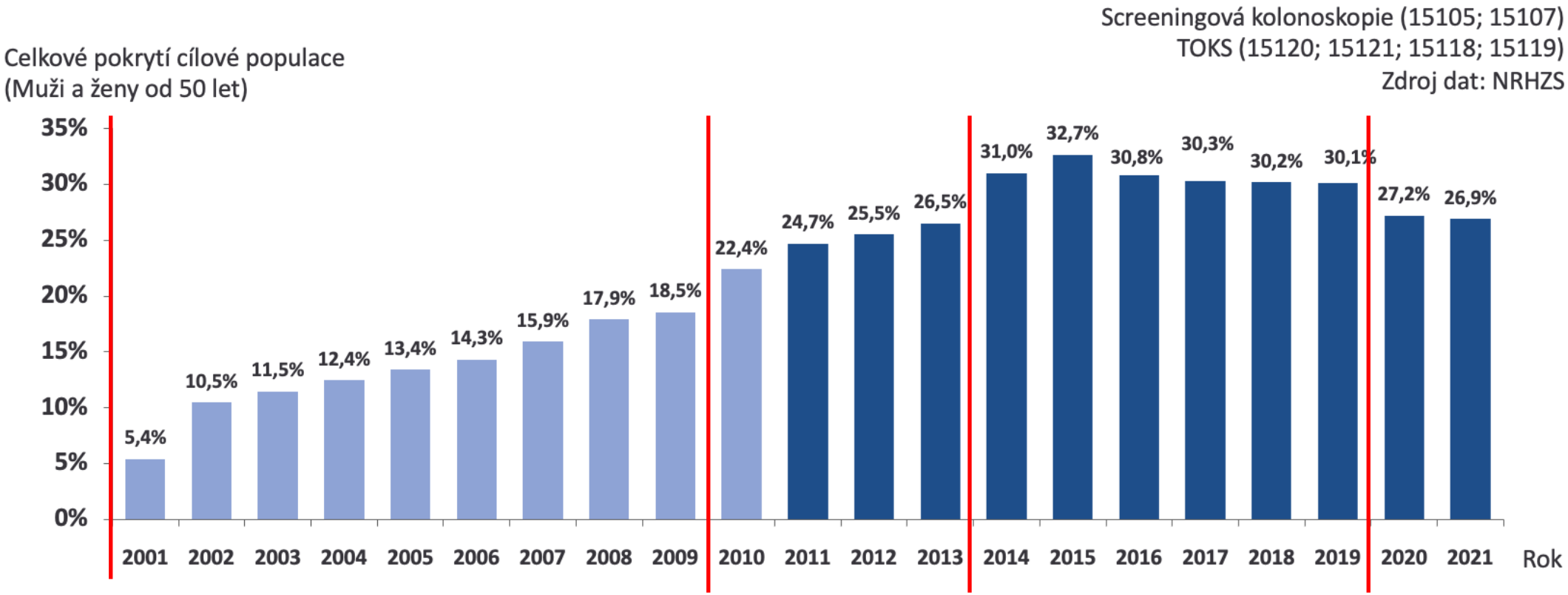

2000 zahájení
2010 nový design

2014 populační program
2020 pandemie COVID-19

Národní program screeningu KRK v ČR
vývoj pokrytí dle věku: screeningové metody (2020 – 2021)

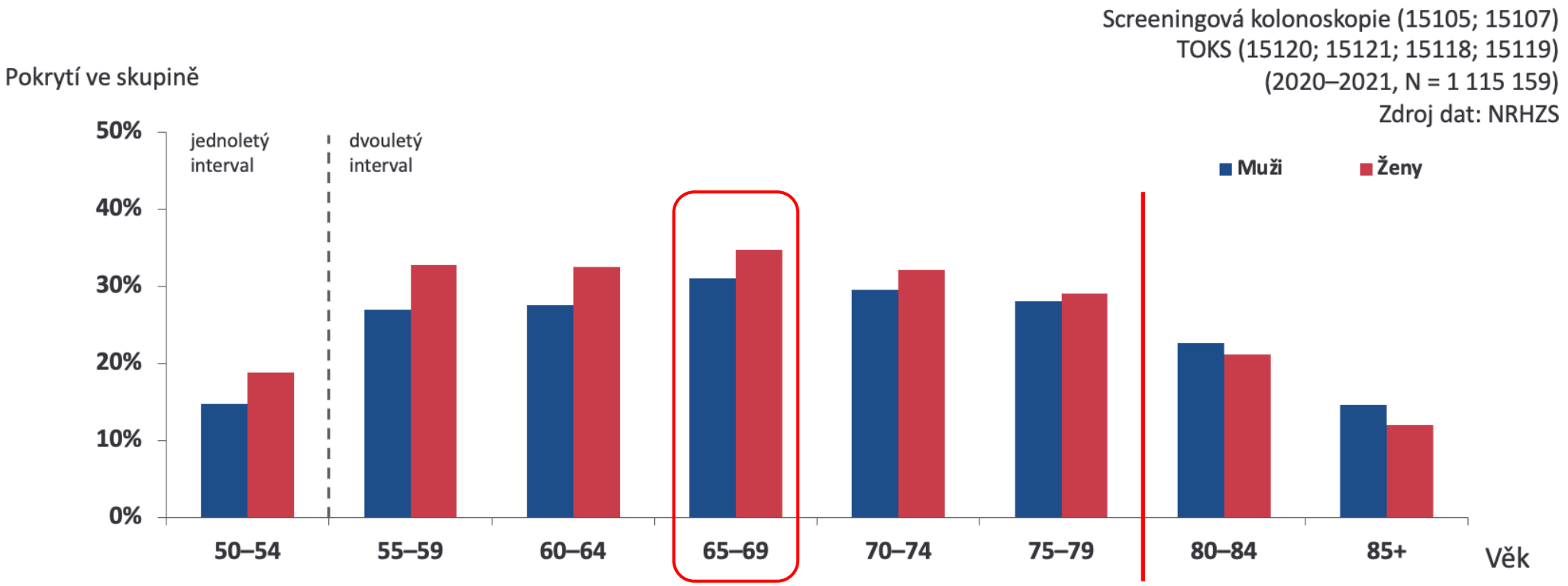

Pokrytí: častěji ženy (mladší skupiny), nejčastější věková skupina 65 – 69 let

Národní program screeningu KRK v ČR
tříleté pokrytí v r. 2021: screeningové + diagnostické metody

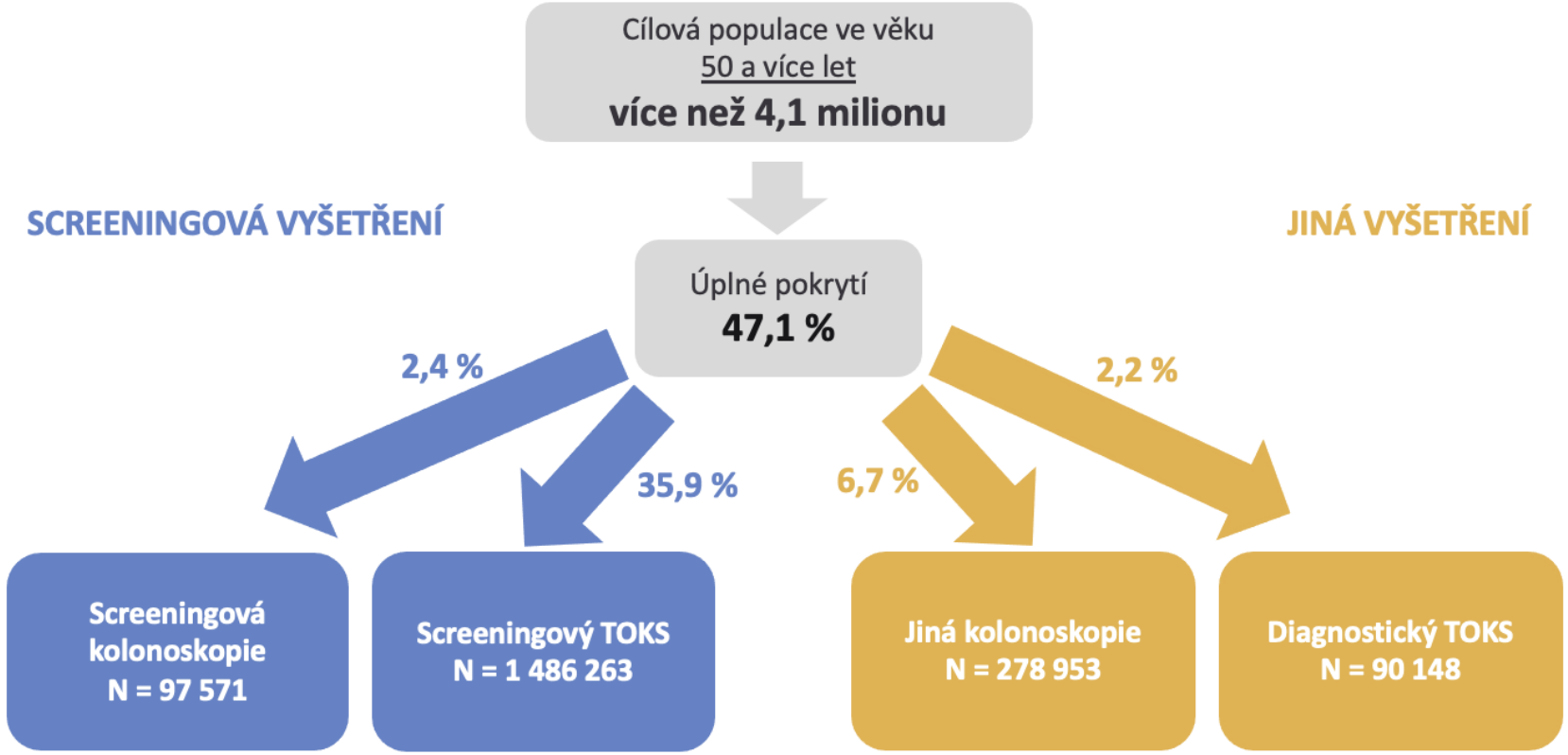

Celkem 47,1 %: screeningové metody: 38,2 %, diagnostické metody: 8,9 %
Screeningové metody: TOKS 96 %, screeningová kolonoskopie 6 %

Národní program screeningu KRK v ČR
vývoj tříletého pokrytí: screeningové + diagnostické metody

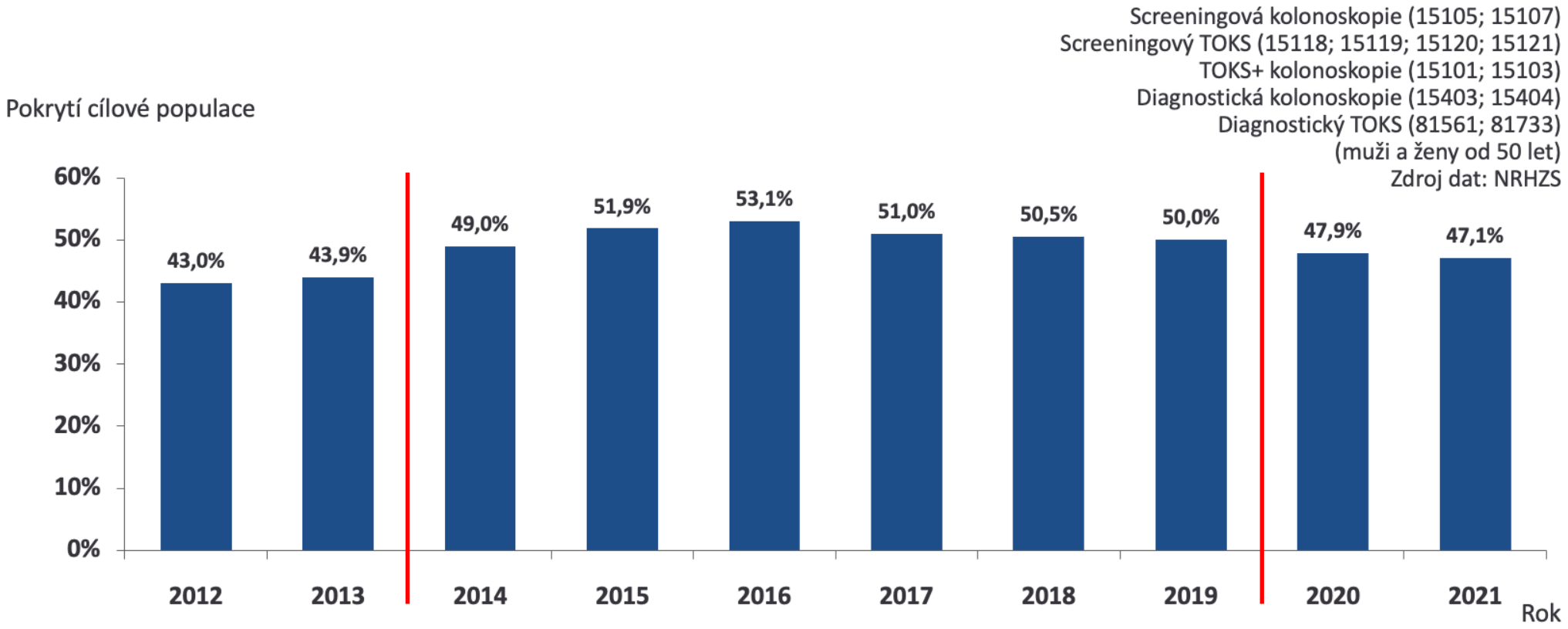

2014 populační program **2020 pandemie COVID-19**

Národní program screeningu KRK v ČR
úkol č. 3: záchyt kolorektálních adenomů a karcinomů

Národní program screeningu KRK v ČR
záchyt adenomů a karcinomů (2006 – 2021)

195 akreditovaných center pro screeningovou kolonoskopii (rok 2021)

<u>Registr preventivních kolonoskopií</u>

- 426 167 preventivních kolonoskopií
  - 316 397 TOKS+ KS (74 %)
  - 109 770 screeningové KS (26 %)
- 161 000 pacientů s adenomem (38 %)
  - pokročilý adenom 42 % (rok 2021)
- 12 500 pacientů s karcinomem (3 %)
  - I stadium 46 % (rok 2021)

Rok	Kolono	Adenomy	Podíl	Karcinomy	Podíl
2006	5 320	1 575	29,6%	335	6,3%
2007	5 676	1 636	28,8%	337	5,9%
2008	7 458	2 369	31,8%	445	6,0%
2009	13 072	4 125	31,6%	622	4,8%
2010	22 740	7 315	32,2%	872	3,8%
2011	24 709	8 304	33,6%	776	3,1%
2012	25 633	8 949	34,9%	811	3,2%
2013	26 940	10 127	37,6%	867	3,2%
2014	38 133	14 420	37,8%	1 042	2,7%
2015	37 343	14 087	37,7%	969	2,6%
2016	38 253	13 928	36,4%	936	2,4%
2017	32 066	13 024	40,6%	855	2,7%
2018	32 946	13 322	40,4%	818	2,5%
2019	33 612	13 758	40,9%	888	2,6%
2020	37 898	15 584	41,1%	940	2,5%
2021	44 368	18 110	40,8%	982	2,2%
Celkem	**426 167**	**160 633**	**37,7%**	**12 495**	**2,9%**

Národní program screeningu KRK v ČR
vliv pandemie COVID-19: TOKS

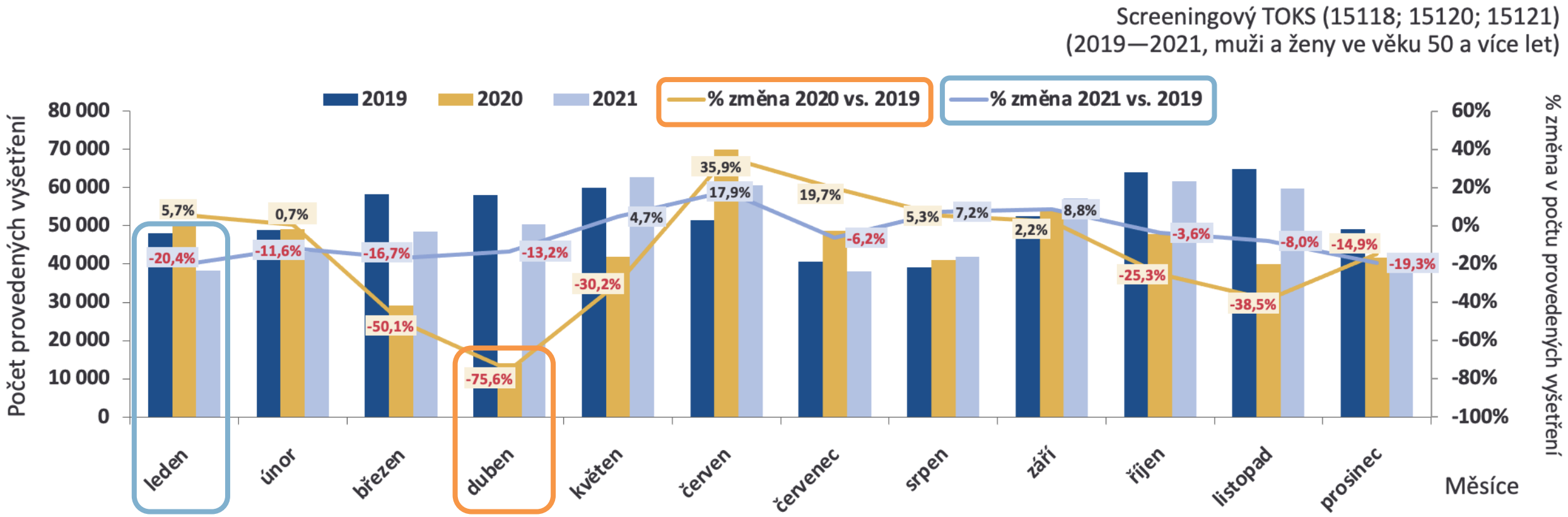

- 2020: -16,8 % TOKS, max. duben (-75,6 %)
- 2021: - 5,2 % TOKS, max. leden (-20,4 %)

Národní program screeningu KRK v ČR
vliv pandemie COVID-19: kolonoskopie

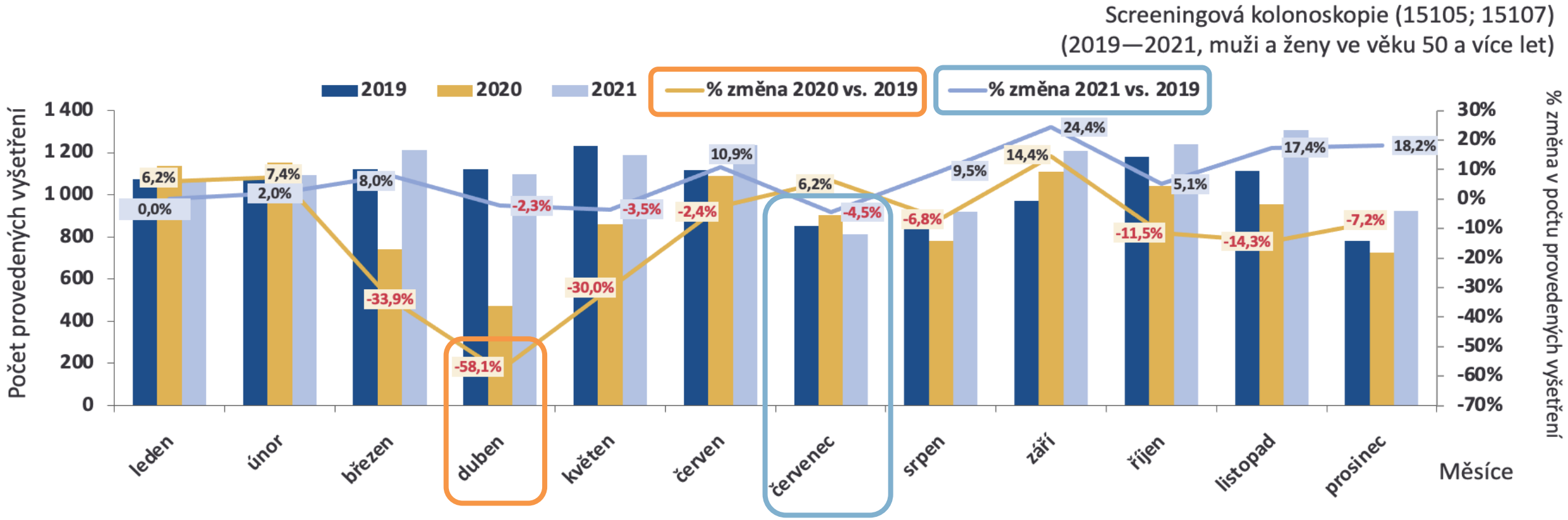

- 2020: -12,0 % SK, max. duben (-58,1 %)
- 2021: + 6,7 % SK, max. červenec (-4,5 %)

Národní program screeningu KRK v ČR
paradox roku 2020 a vývoj v roce 2021

Porovnání roku 2020 s rokem 2019

- pokles počtu TOKS i screeningových kolonoskopií
- nárůst počtu všech preventivních kolonoskopií

↑ **pozitivity TOKS** z 6,8 % na 10,1 %

→ ↑ TOKS-pozitivních kolonoskopií

→ ↑ adenomy + 1797

→ ↑ karcinomy + 49

→ **rok 2021:** pozitivita stabilní (10,0 %)

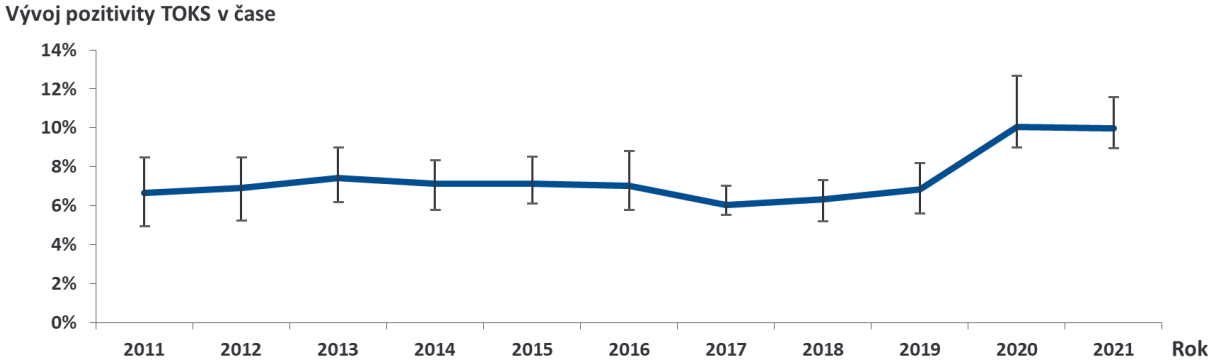

Rok	Kolono	Adenomy	Podíl	Karcinomy	Podíl
2019	33 612	13 758	40,9%	888	2,6%
2020	37 898	15 584	41,1%	940	2,5%
2021	44 368	18 110	40,8%	982	2,2%
2016-2021	**426 167**	**160 633**	**37,7%**	**12 495**	**2,9%**

Národní program screeningu KRK v ČR
kolorektální adenomy (2006 – 2021)

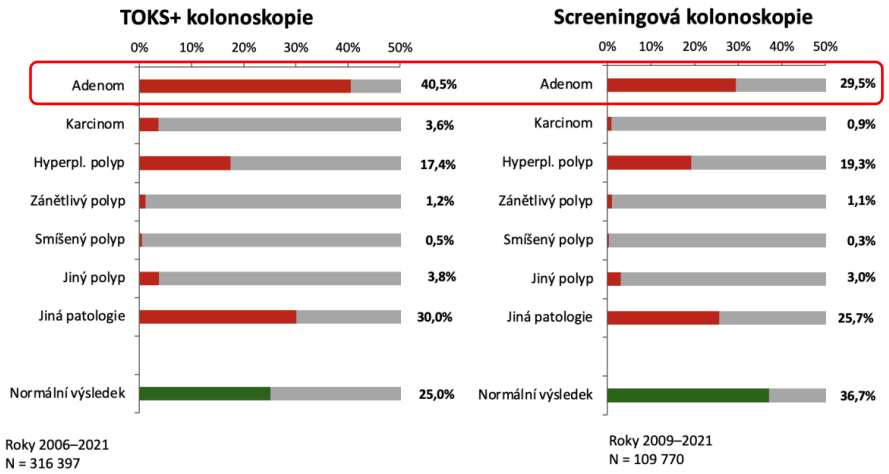

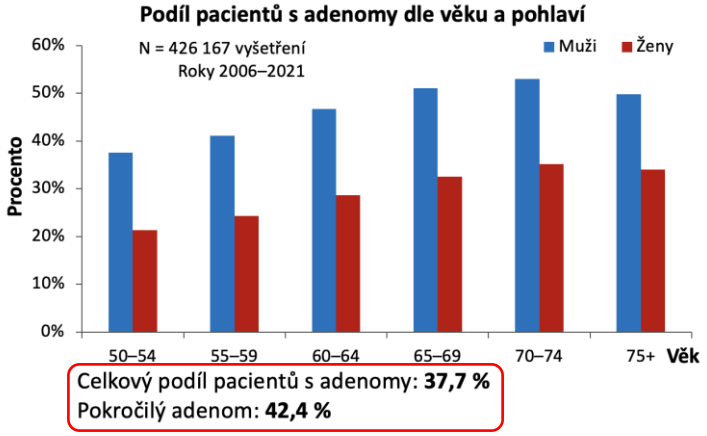

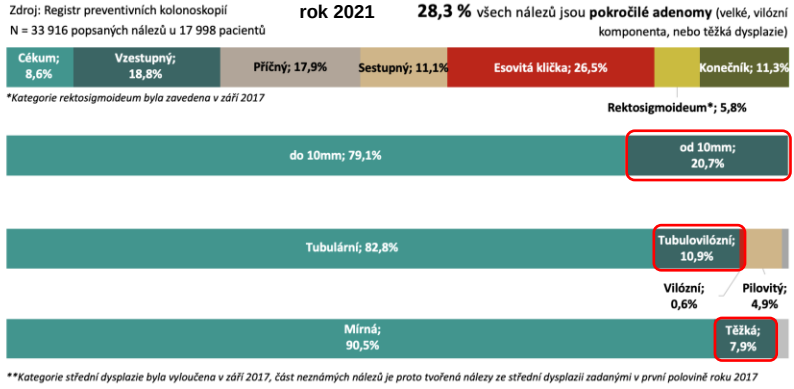

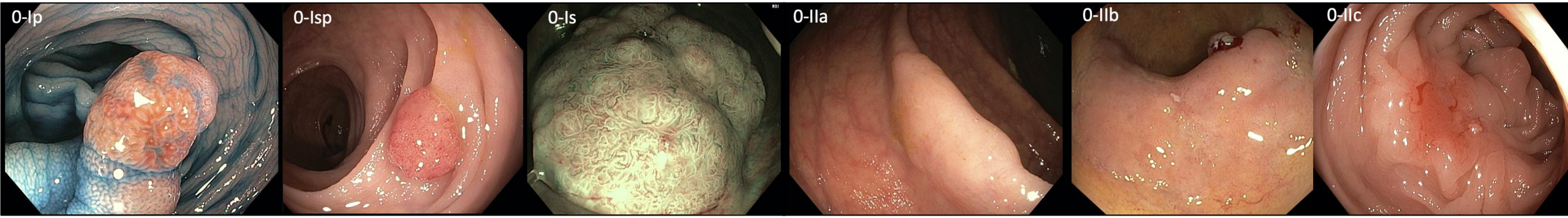

Národní program screeningu KRK v ČR
kolorektální karcinomy (2006 – 2021)

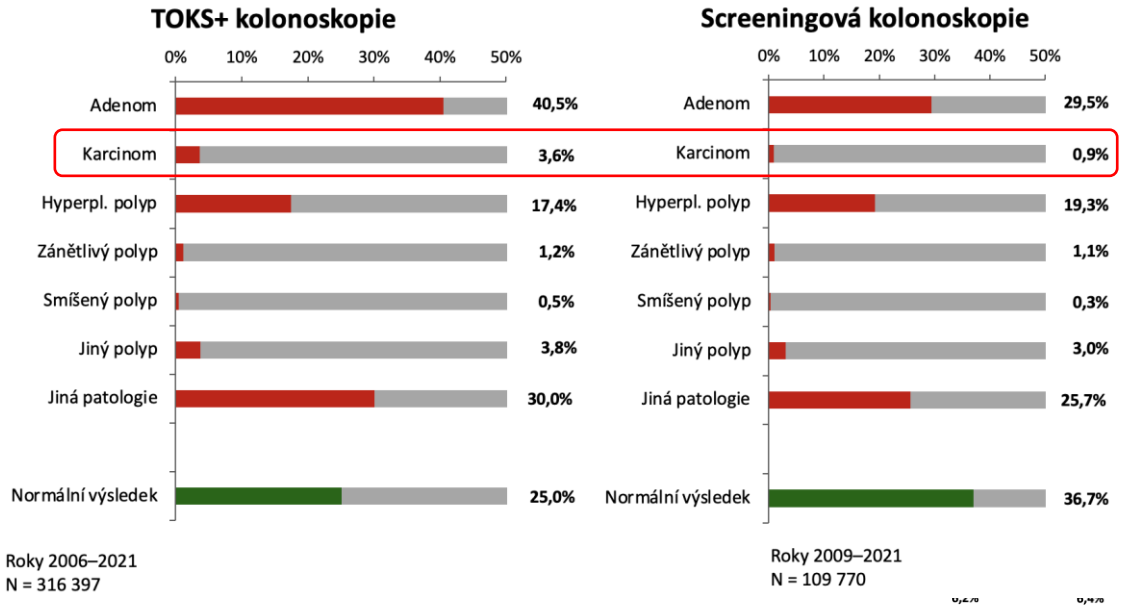

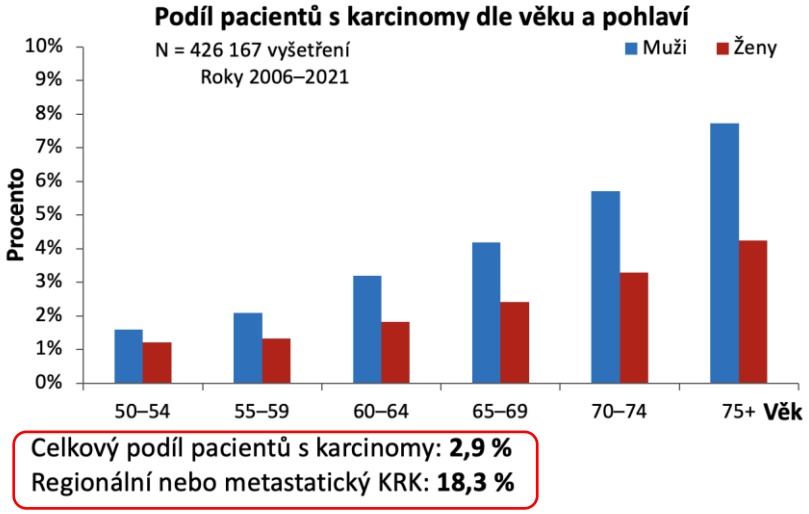

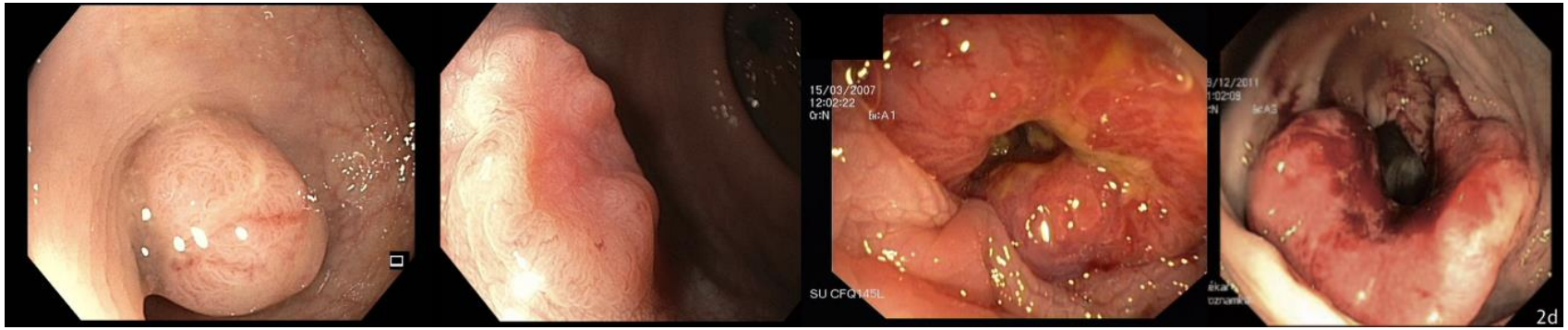

Stadium onemocnění v roce 2021

	Nálezů	Podíl
Stadium I	178	45,9%
Stadium II	71	18,3%
Stadium III	95	24,5%
Stadium IV	44	11,3%
Neznámo	420	
Celkem	808	

Národní program screeningu KRK v ČR
úkol č. 4: redukce incidence a mortality KRK v populaci

Vliv screeningu na incidenci a mortalitu KRK
ČR v mezinárodním srovnání: vývoj incidence

rok 2008

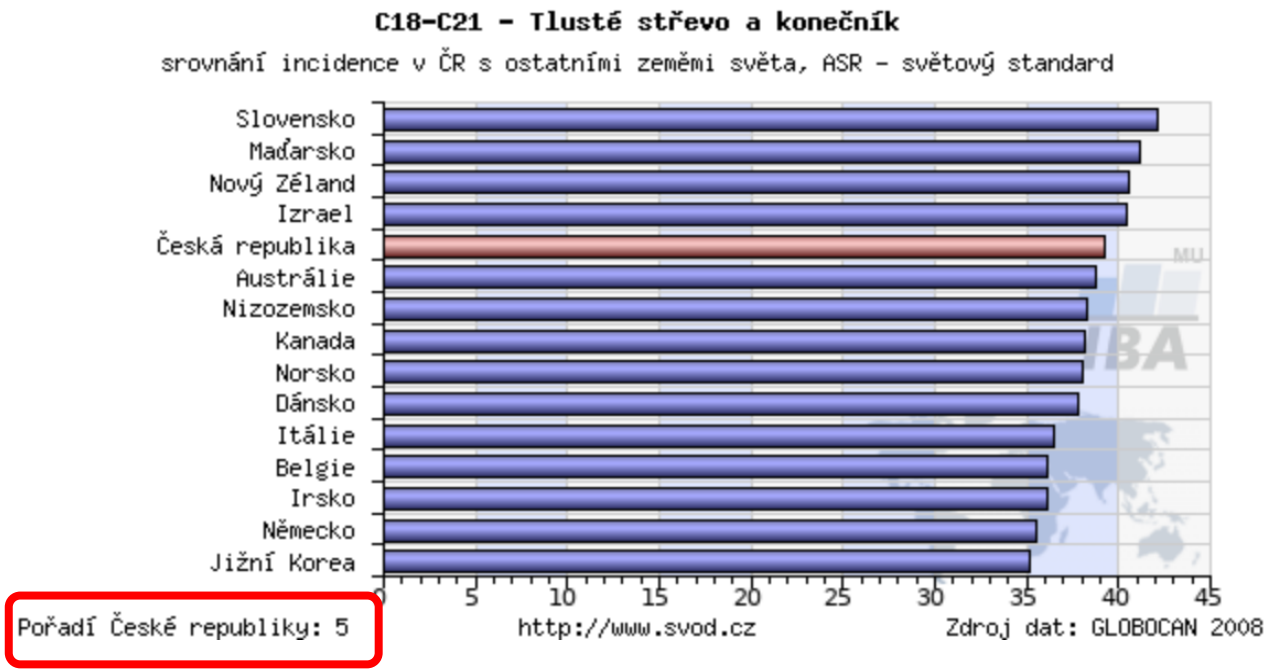

rok 2018

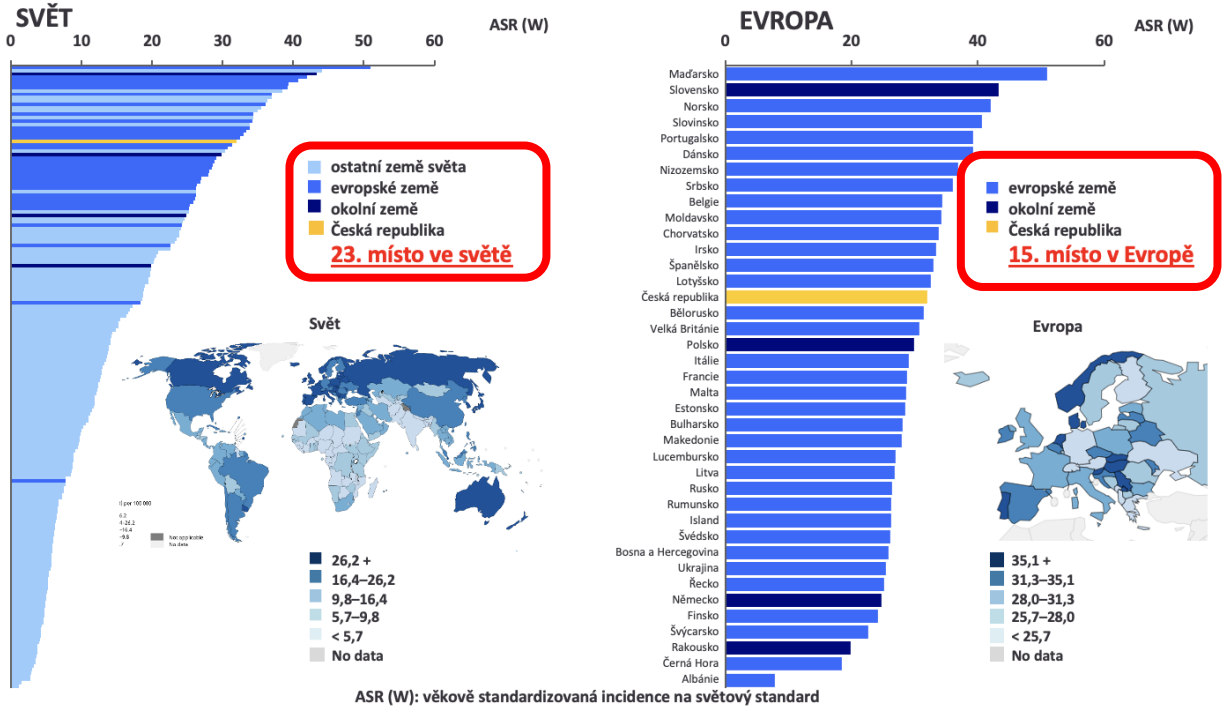

Incidence KRK za 10 let (2008 ➞ 2018): ČR ve světě posun z 5. na 23. místo

Vliv screeningu na incidenci a mortalitu KRK
ČR v mezinárodním srovnání: vývoj mortality

rok 2008

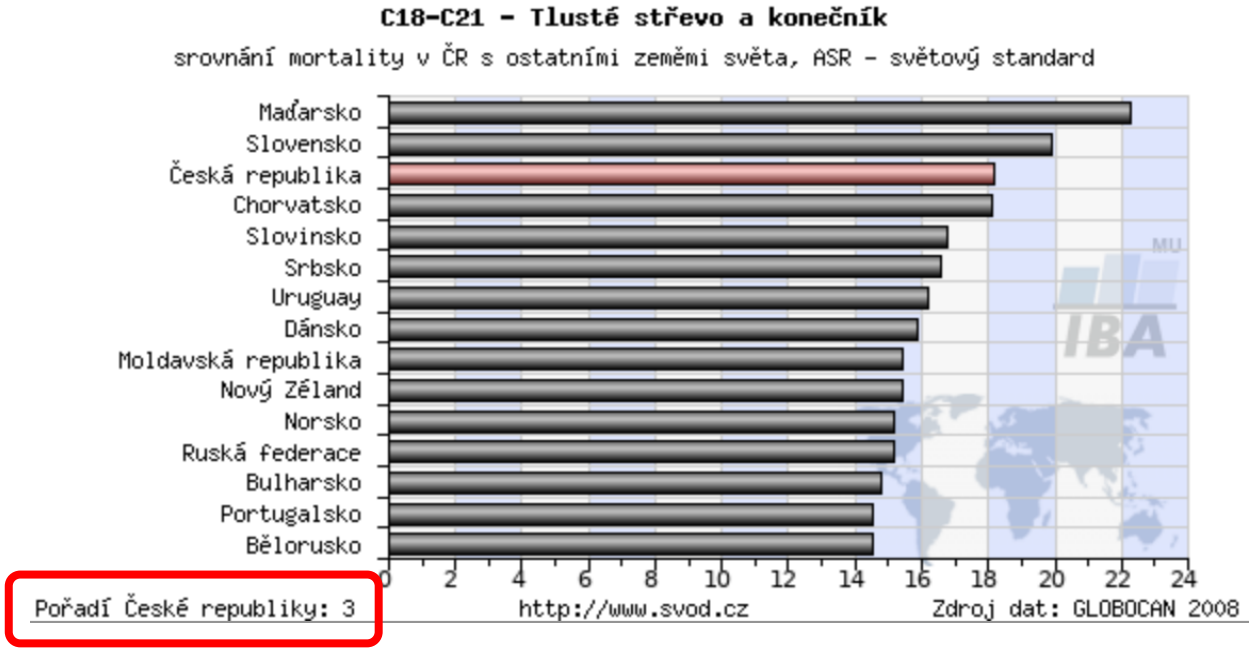

rok 2018

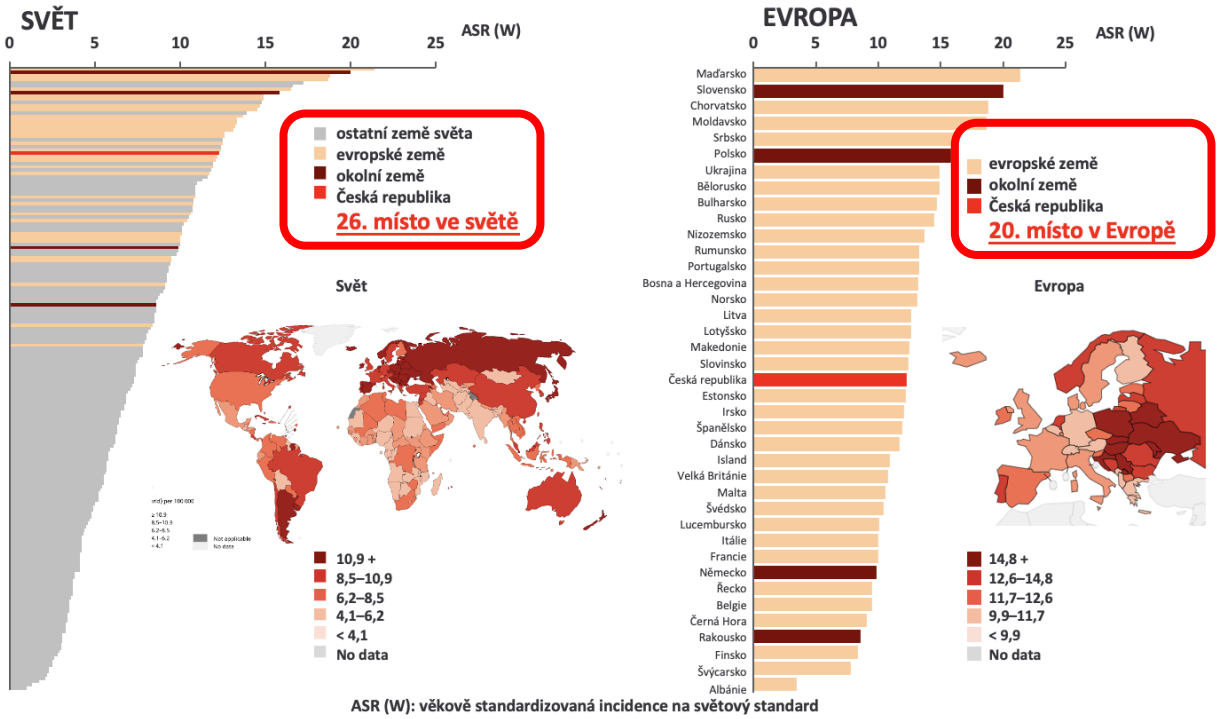

Mortalita KRK za 10 let (2008 → 2018): ČR ve světě posun z 3. na 26. místo

Vliv screeningu na incidenci a mortalitu KRK
ČR v mezinárodním srovnání: vývoj <u>mortality</u>

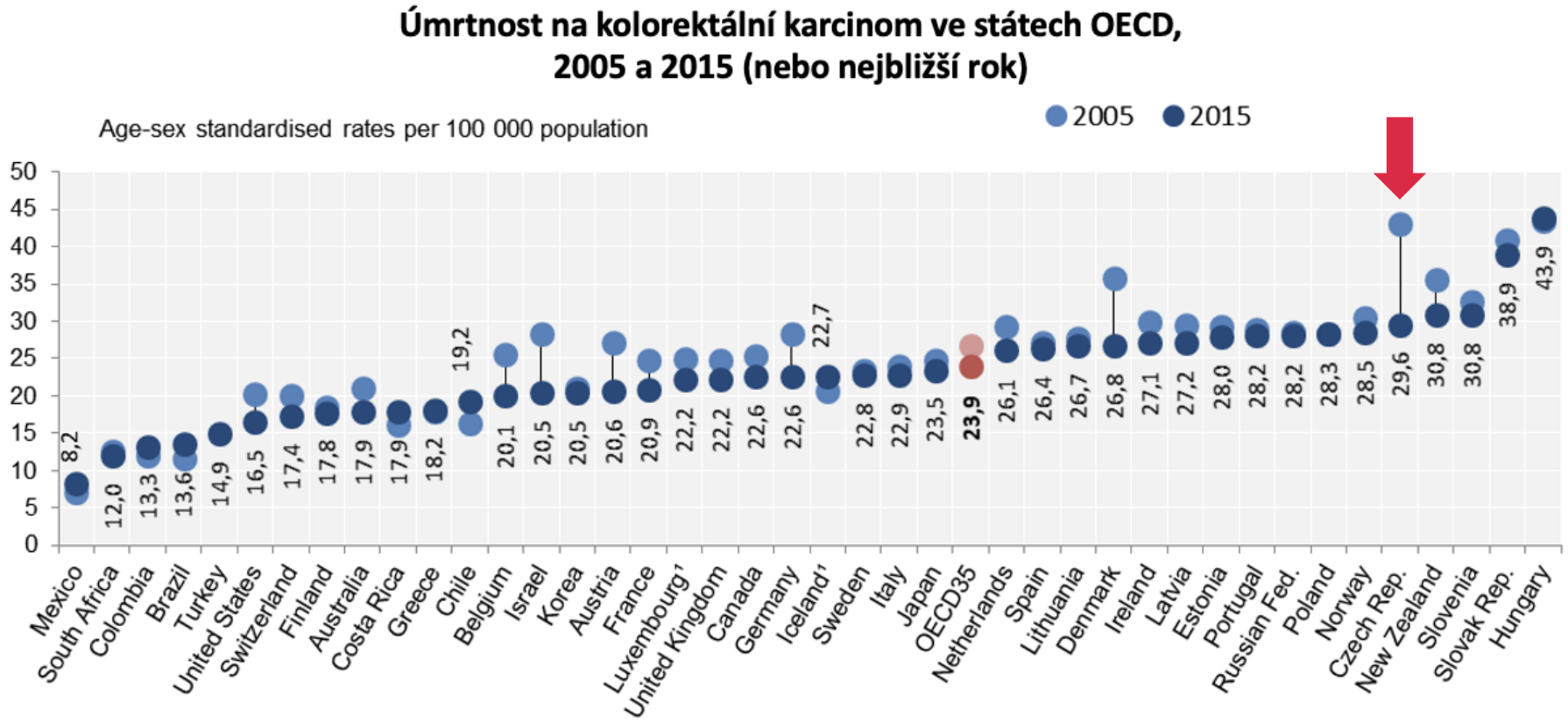

Mortalita KRK 2005 ➞ 2015 (10 let): ČR největší „skokan“

Vliv screeningu na incidenci a mortalitu KRK ČR: vývoj incidence a mortality

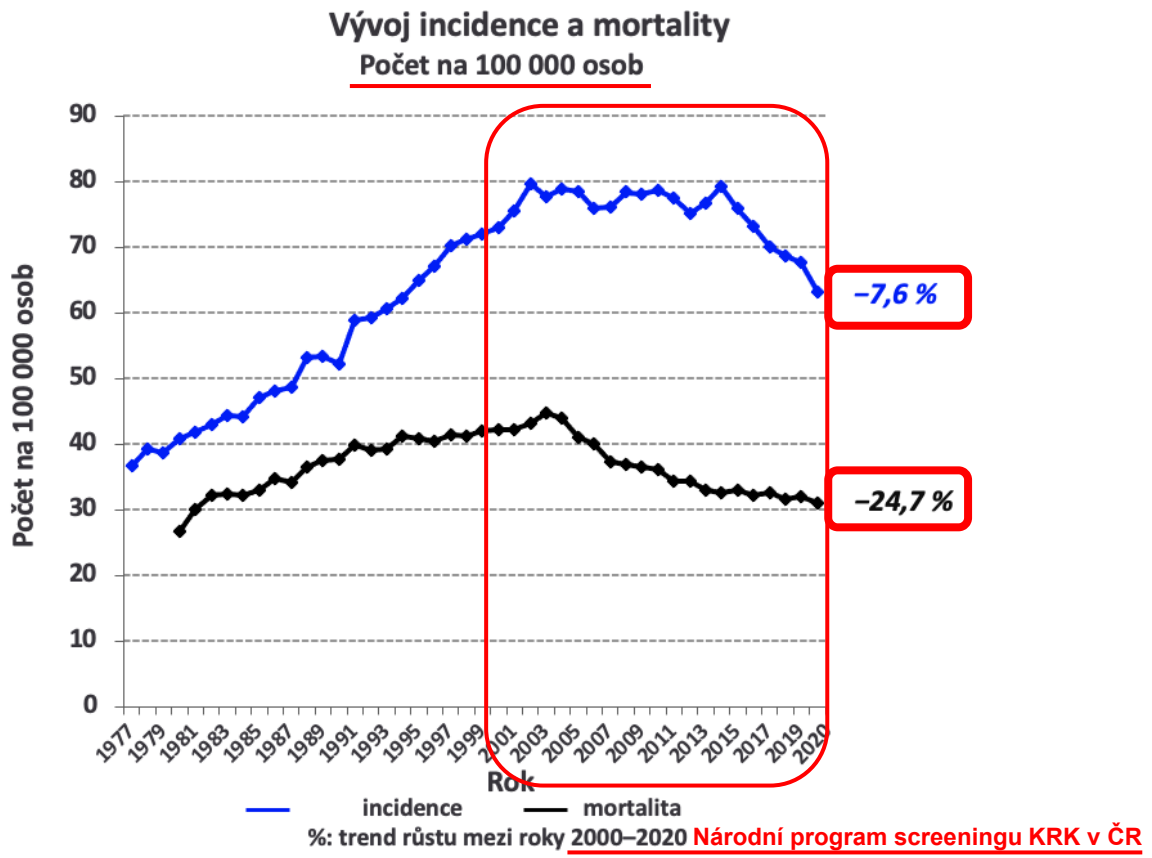

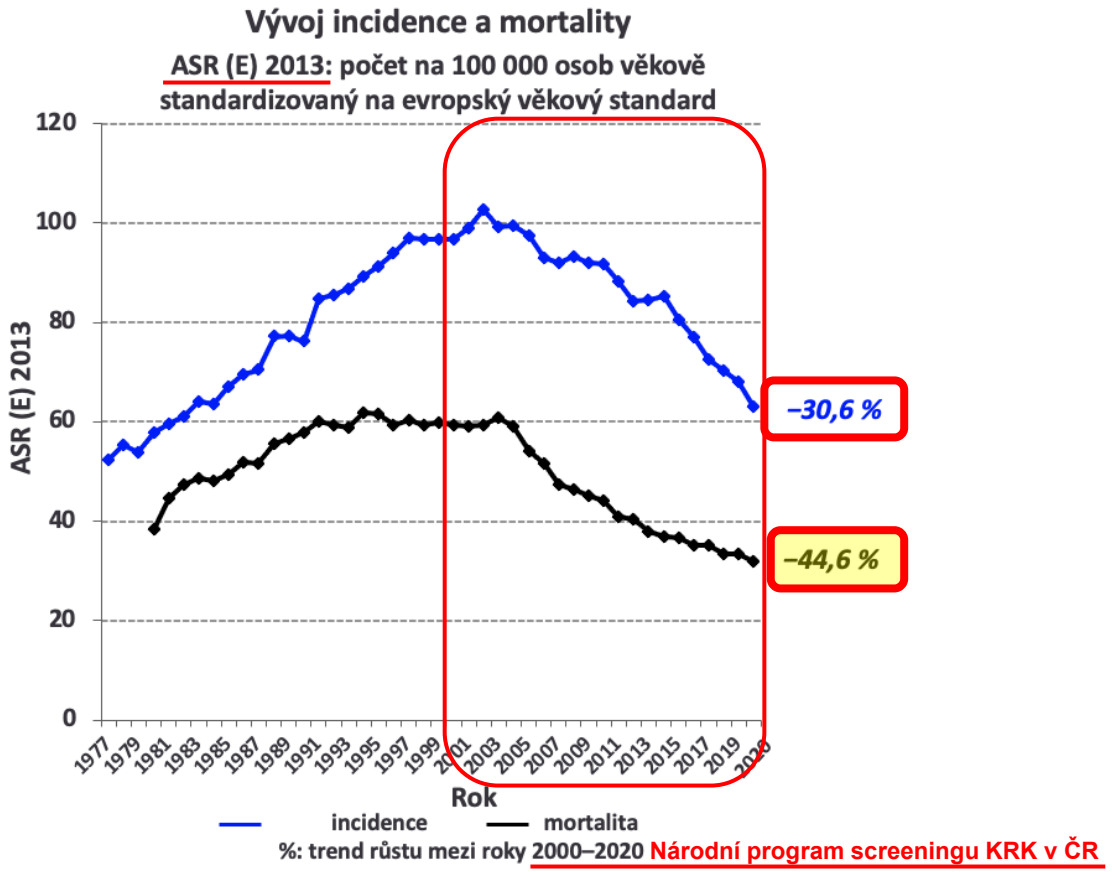

ABSOLUTNÍ POČET	2000	2020	N
INCIDENCE	7 561	6 970	- 591
MORTALITA	4402	3 434	- 968

Vliv screeningu na zastoupení stadií KRK vývoj v ČR

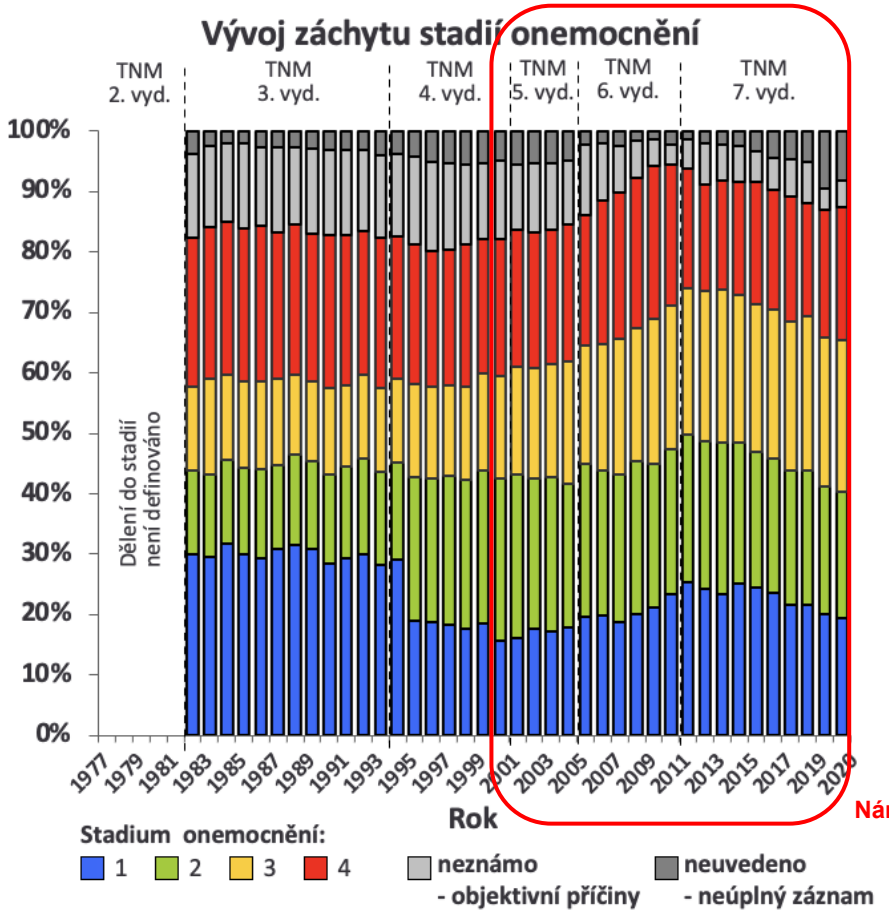

Národní program screeningu KRK v ČR

STADIUM	2000	2020	ROZDÍL
Stadium I	16 %	19 %	+ 3 %
Stadium II	27 %	21 %	- 6 %
Stadium III	17 %	26 %	+ 9 %
Stadium IV	22 %	22 %	0 %
Stadium neznámo	18 %	12 %	- 6 %

Závěr

- v České republice pokračuje pokles incidence a mortality KRK
- významný vliv na tento trend má dlouhotrvající screeningový program a dobrá dostupnost diagnostické a terapeutické kolonoskopie
- pandemie COVID-19 způsobila jen částečné omezení screeningových výkonů. Díky nárůstu pozitivity TOKS došlo k navýšení počtu TOKS-pozitivních kolonoskopií a záchytu kolorektální neoplázie

Děkuji za pozornost